

הצעת חוק איסור סחר בבני אדם, התשס"ה-2005

פרק א': פרשנות

1. מטרה חוק זה מטרתו מלחמה בתופעת הסחר בבני אדם המהווה שעבוד חירותו ופגיעה בכבודו של אדם מתוך הכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין.
2. הגדרות בחוק זה -
- "הסרת איברים" – נטילת איבר מאברי גופו של אדם;
- "חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז-1977¹;
- "חטיפה" – כאמור בסעיף 369 לחוק העונשין;
- * "חטיפה" (ס' 369 לחוק העונשין) - הכופה אדם בכוח או באיומים או מפתהו באמצעי תרמית ללכת מן המקום שהוא נמצא בו, הרי זו חטיפה.
- * חסר ישע" (ס' 368א) - מי שמחמת גילו, מחלתו או מוגבלותו הגופנית או הנפשית, ליקויו השכלי או מכל סיבה אחרת, אינו יכול לדאוג לצרכי מחייתו, לבריאותו או לשלומו.
- * "כליאה" - העוצר או כולא אדם שלא כדין.
- * "מעשה זנות" - המביא אדם לידי מעשה זנות עם אדם אחר, בתזכיר החוק הממשלתי ההגדרה היא של עיסוק בזנות ולא של מעשה זנות בודד - הדבר משפיע על יסודות העבירה.
- "חסר ישע" – כהגדרתו בסעיף 368א לחוק העונשין;
- "כליאה" – כמשמעותה בסעיף 377 לחוק העונשין;
- "מעשה זנות" – כמשמעותו בסעיף 201 לחוק העונשין;
- "סוחר באדם" – מוכר או קונה אדם, או עושה עסקה אחרת באדם והכל בין אם בתמורה ובין אם לאו, בין אם לתקופה מסוימת ובין אם לאו, בין אם בהסכמת האדם ובין אם לאו;

¹ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

* "סוחר באדם" -

א. ההגדרות של עבירת סחר באדם במדינות השונות כוללת לרוב 3 מרכיבים שונים. להלן מפורטים המרכיבים, כפי שהם מופיעים באמנה למיגור סחר בבני אדם (להלן - האמנה), ויישומם בחקיקת המדינות השונות.²

1. פעולת הסחר -

א. באמנה: "גיוס, הובלה, העברה, הענקת מחסה או קבלה של אדם" - יודגש כי קבלת התמורה אינה רלוונטית.
 ב. ברוב המדינות, הניסוח דומה לזה שבאמנה במקום כמוצע בהצעת החוק "איסור מכירה, קניה ועסקה אחרת". להגדרה יש מספר נפקויות: 1. מלשון "מוכר או קונה" משתמעת קבלת תמורה (למרות שיסוד התמורה אינו רלוונטי גם לפי הצעת החוק). יצוין כי יסוד התמורה לעניין מכירה וקניה בעבירת סחר בנשים למטרות זנות מפורש כיום בפסיקה בצורה רחבה. 2. "מוכר קונה או עושה עסקה אחרת" היא לשון מצמצמת יותר ומצריכה יצירת עבירת "תיווך" בסחר כעבירה נפרדת.

2. אמצעי פסול שבאמצעותו "שוכנע" אדם להיסחר -

א. באמנה: "באמצעות שימוש באיומים, בכוח או בסוגים אחרים של כפייה, הטיפה, יזרמית, הטעיה או שימוש לרעה בכוח או בעמדת כוח, או מתן תשלום או הטבה לשם השגת הסכמתו של אדם שיש לו שליטה על אדם אחר" - יודגש כי הסכמת קורבן הסחר אינה רלוונטית בכל מקרה בו נעשה שימוש באמצעי הפסול (זהו המצב המשפטי ברוב המדינות שקבעו בחקיקתם כי הסכמת הקורבן אינה רלוונטית. לפי פרשנות בית המשפט, זהו גם המצב כיום בישראל ביחס לעבירת הסחר בבני אדם לעיסוק בזנות).

ב. בנוסח המוצע מרכיב זה לא נדרש, אולם הוא מהווה נסיבה מחמירה לעבירה כמפורט בסעיף 3(א). יצוין שישנן מדינות בהן אם מדובר בקטין, אין צורך שתתמלא דרישת האמצעי הפסול (למשל באמנה, ב"ב ובשבדיה).

3. מטרת הסחר (בגרסה המוצגת, מרכיב זה מצוי בסעיף 3) -

א. באמנה: "כל זאת לשם ניצולו של אדם. ניצול יכול, לפחות, ניצול זנות של אדם או ניצול מיני אחר, עבודת כפייה, ניצול שירותיו של אדם בכפייה, עבדות או מנהגים הדומים לעבדות, שעבוד או הוצאת איברים מגופו של אדם".

ב. במדינות מסוימות קיים מודל לפיו יש איסור על כל סחר באדם, ללא קשר למטרה פסולה, ומטרות פסולות מסוימות מהוות נסיבה מחמירה (למשל באיטליה או בהוק לדוגמה שמתבה ממשלת ארה"ב).

ג. בפסיקה הוגדר הסחר בבני אדם כך: "כל מעשה שיש בו רכישת זכויות קנייניות כלשהן בבני אדם הוא בגדר סחר". בש"פ 7544/03 רחמוב נ' מדינת ישראל.

"עבודה" - בין בתמורה ובין שלא * סעיף 376 לחוק העונשין קובע כי הכופה

בתמורה ולרבות מתן שירותים; שלא כדין אדם לעבוד שלא מרצונו, דינו - מאסר שנה. בסעיף 376 אין צורך בהוכחת שימוש באמצעים פסולים לכפיית העבודה.

"עבודת כפייה" - הכופה על אדם

לעסוק בעבודה שלא מרצונו תוך

שימוש בכח או באיומים או בתרמית

או תוך ניצול מעמדו או על ידי אמצעי

לחץ אחר;

"עבירת מיני" - עבירה המנויה בסימן

ה', בפרק י' לחוק העונשין, למעט * העבירות הן-איגוס, בעילה אסורה

בהסכמה, מעשה סדום, מעשה מגונה, מעשה מגונה בפומבי ועבירות מין במשפחה; עבירה לפי סעיף 352 לחוק האמור;

"קטיף" - אדם שטרם מלאו לו 18

שנים;

"רכוש" - מקרקעין, מיטלטלין,

²הנתונים נלקחו ממסמך בנושא שנערך על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת

כספים וזכויות, לרבות רכוש שהוא תמורתו של רכוש כאמור, וכל רכוש שצמח או שבא מרווחי רכוש כאמור;

"רכוש הקשור לעבירה" - רכוש שנתקיים בו אחד מאלה:

(1) נעברה בו העבירה, שימש לביצוע העבירה, איפשר את ביצוע העבירה או יועד לביצועה;

(2) הושג במישרין או בעקיפין כשכר ביצוע העבירה, יועד להיות שכר ביצוע העבירה או שהושג כתוצאה מביצועה

פרק ב': עבירות [הערה: אם יתקבל נוסח זה יש לתקן בהתאמה את חוק העונשין (סעיפים 203 ו-203ב)]

- סחר בבני אדם 3. (א) הסוחר באדם כדי שיהיה נתון לאחד מאלה, דינו – מאסר שש עשרה שנים:
- (1) מעשה זנות;
- (2) עבודת כפיה;
- (3) הסרת איברים;
- (4) חטיפה;
- (5) כליאה;
- (6) הולדת ילד ונטילתו;
- (7) השתתפות בפרסום תועבה או בהצגת תועבה כמשמעותם בסעיף 214 הנ"ל * הצעת לשכת עו"ד "השתתפות בצילום פורנוגרפיה או בהצגת פורנוגרפיה". שינוי הנוסח מוצע בשל הפרשנות המצמצמת הניתנת למונח "פרסום תועבה".
- (8) עבירת מין.

(ב) המתווך בסחר כאמור בסעיף * אם תשתנה הגדרת הסחר להגדרה שבאמנה – יתייטר סעיף זה.

קטן (א), דינו כדין סוחר, בין * בית המשפט פסק כי יסוד התמורה אינו רלוונטי לעבירת תיווך בסחר בבני אדם בתמורה ובין שלא בתמורה. לעיסוק בזנות (ע"פ 7757/04 בורשטיין נ' מ"י)

* הצעות לעברות נוספות:

1. עבירת עבדות – העבירה היא של החוקה במצב של עבדות (ללא קשר לסחר). העבירה קיימת במספר מדינות, דוגמת אוסטרליה, איטליה וארה"ב. אם יוחלט להוסיף עבירה מעין זו יש לבחון את היחס בינה ובין סעיף 376 לחוק העונשין.

2. עבירת גרימה לעזיבת מדינה לשם סחר – עבירה זו מצויה כיום בסעיף 203א(ב) לחוק העונשין בכלל הקשור לסחר בבני אדם לעיסוק בזנות. קיימות עבירות מקבילות לעבירה זו באוסטריה, אוסטרליה, ארה"ב, אנגליה וניו זילנד. יצוין כי בתזכיר החוק הממשלתי מוצע להוסיף עבירת חטיפה מעבר לגבולות המדינה ועבירת חטיפה בנסיבות מחמירות, שיכולות להיכלל בתוך עבירת הגרימה לעזיבת מדינה (זאת במקום עבירות החטיפה מהארץ (ס' 370 לחוק העונשין), החטיפה לשם כליאה (ס' 371). החטיפה לשם רצח או סחיטה (ס' 372) והחטיפה לשם חבלה או עבירת מין (ס' 374)).

3. עבירת עיכוב דרכון למטרות המשך סחר – בתזכיר החוק הממשלתי מוצע להוסיף עבירה זו לעבירת עיכוב הדרכון הכללית (ס' 376א).

4. נסיבות מחמירות אלה דינם מאסר עשרים שנה -

(1) הסוחר באדם כאמור בסעיף 3, כאמור לעיל, באמנה וברוב המדינות שימוש בתוך שימוש באלימות או באמצעי פסול (ללא קשר לשאלת הסכמה) מהווה מרכיב בהגדרת העבירה ולא נסיבה מחמירה. ניצול מעמדו או בהפעלת אמצעי לחץ אחר;

(2) הסוחר באדם כאמור בסעיף 3 זוהי נסיבה מחמירה המצויה במדינות רבות (למשל: איטליה, ארה"ב ובלגיה) שהוא קטין או חסר ישע.

* ניתן לחשוב על נסיבות מחמירות נוספות המצויות בחקיקת מדינות שונות: העבירה נעשתה במסגרת ארגון פשיעה; נגרם נזק גופני לקורבן הסחר; אם מבצע הסחר זכה ברווח; הסוחר הוא האחראי על קטין או חסר ישע וכדומה. רוב נסיבות מחמירות אלה מהוות עבירות עצמאיות בישראל, ויש לשקול את הוספתן להצעת החוק.

עונש מזערי 4. (א) הורשע אדם בעבירה לפי סעיפים 3 או 4, לא יפחת עונשו מרבע העונש המרבי שנקבע לאותה עבירה, אלא אם כן החליט בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להקל בעונשו.

(ב) עונש מאסר לפי סעיף קטן (א) לא יהיה, בהעדר טעמים מיוחדים, כולו על תנאי.

5. על חילוט רכוש הקשור לעבירות
 כאמור בסעיפים 3 ו-4 שנמצא
 בחזקתו, בשליטתו או בחשבונו של מי
 שהורשע בעבירות, יחולו הוראות
 סעיפים 5 עד 33 לחוק מאבק בארגוני
 פשיעה, התשס"ג – 2003, בשינויים
 המחויבים.
- חילוט
 רכוש
- יתוקן סעיף 1 בחוק הגבלת שימוש במקום לשם מניעת ביצוע עבירות,
 התשס"ה-2005
- סגירת
 חצרים
- פרק ג': סדרי דין**
6. תיקון חוק
 בתי
 המשפט
- בחוק בתי המשפט [נוסח משולב],
 התשמ"ד – 1984,
- (1) בסעיף 68(ב) אחרי פסקה (8) * מוצע להסמיך את בית המשפט
 לערוך דיון בדלתיים סגורות לשם
 הגנה על נפגע סחר בבני אדם. לענין
 פומביות הדיון ואיסור פרסום שם
 קטין נפגע עבירה
- "(9) לשם הגנה על ענינו של
 נפגע עבירה לפי חוק איסור סחר
 בבני אדם, התשס"ה-2005";
- (2) בסעיף 70(ג), אחרי המילים * מוצע לאסור פרסום שם קטין נפגע
 עבירת סחר בבני אדם.
- "בשל עבירה לפי" יבוא: "חוק
 איסור סחר בנשים, התשס"ה-
 2005 ולפי".

**פרק ד': סיוע לנפגעי הסחר בבני
 אדם**

7. תיקון חוק
 הכניסה
 לישראל
- בחוק הכניסה לישראל, התשי"ב – הסדרים מיוחדים בדבר אשרות
 לקורבנות סחר בבני אדם קיימים
 במדינות רבות, דוגמת ארה"ב, הולנד,
 גרמניה ואיטליה.
- "(ד) אשרה או רשיון ישיבה לנפגע
 עבירת סחר בבני אדם לפי חוק איסור
 סחר בבני אדם, התשס"ה-2005, יינתן
 בהסכמת שר התעשייה, המסחר
 והתעסוקה משיקולים הומניטאריים
 ורשאים שר הפנים ושר התעשייה,
 המסחר והתעסוקה להחליט כי בנוגע

לקבוצות נפגעים שקבעו, מתן אשרה
או רשיון ישיבה אינו טעון הסכמה
כאמור."

8. תיקון פקודת הסמים המסוכנים * מטרת התיקון היא לאפשר שימוש ברכוש מחולט למטרות מלחמה בסחר בבני אדם
בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התש"ל"ג - 1973, בסעיף 36
(חב) -

(1) בפסקה 5, במקום "לפי פקודה זו ולפי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס - 2000 יבוא "לפי פקודה זו, לפי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס - 2000 או לפי חוק איסור סחר בבני אדם, התשס"ה-2005";

(2) אחרי פסקה (6) יבוא -

"(7) שיקום נפגעי הסחר בבני אדם לפי חוק איסור סחר בבני אדם, התשס"ה-2005".

* תיקונים בדבר עדות שלא בפני נאשם ועדות מוקדמת של נפגעי עבירת סחר בבני אדם לישם עיסוק בזנות, ביטול תבאי הפליליות הכפולה בעבירת סחר בבני אדם לישם עיסוק בזנות וסיוע משפטי לנפגעי עבירת סחר בבני אדם לעיסוק בזנות נעשו בשנת 2003 ויעודכנו בהתאם לחוק זה.

* כמו כן יוספו תיקוני חקיקה והתאמות שונות לחוקים כגון חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, חוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג - 2003 וכו'.

* בתזכיר החוק הממשלתי מוצעים 2 תיקונים נוספים:

א. מוצע לתקן את חוק עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ח-1998, כך שכתבי המשפט בישראל יוסמכו לאכוף צו חילוט רכוש זר בנוגע לעבירת סחר בבני אדם ושר המשפטים יוכל לפנות בבקשה לאכיפת צו חילוט רכוש שניתן בישראל בהקשר לעבירה.

ב. מוצע לתקן את חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 ולקבוע "חוקת מסוכנות" בנוגע לעבירת הסחר בבני אדם. המשמעות היא שניתן יהיה לעצור נאשם בעבירת סחר בבני אדם עד תום הליכים, אלא אם יוכיח הנאשם כי לא קיים סוד סביר לחשש שהוא מסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור, או את בטחון המדינה.

9. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק

זה והוא רשאי, באישור ועדת החוקה,

חוק ומשפט של הכנסת, להתקין

תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.